

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Rozdział:

Mleczarnia miejska

Źródło:

Księga pamiątkowa miasta Poznania : 10 lat pracy Polskiego Zarządu Stołecznego miasta Poznania. Poznań, Magistrat m. Poznania, 1929, strony 487-489

Rozdział udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu

pt. „Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki

Wielkopolski 1919-39« H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Mleczarnia miejska.

Na posiedzeniu Rady Miejskiej miasta Poznania w dniu 31 stycznia 1906 r. uchwalono wyasygnować 50 000 mk z funduszków miejskich na urządzenie mleczarni miejskiej. Powodem takiej uchwały była wielka wówczas śmiertelność niemowląt w pierwszym roku życia. Na 100 żywo urodzonych dzieci umierało w r. 1902: 16,2 ślubnych, 39,5 nieślubnych w r. 1903: 19,9 ślubnych, 44,6 nieślubnych, w r. 1904: 19,4 ślubnych, 45,5 nieślubnych dzieci. Śmiertelność dzieci w Poznaniu w stosunku do innych miast była bardzo wielka.

Mleczarnia miejska miała spełnić zadanie humanitarne i produkować mieszanki mleka dla niemowląt dla mniejzamożnychnawet

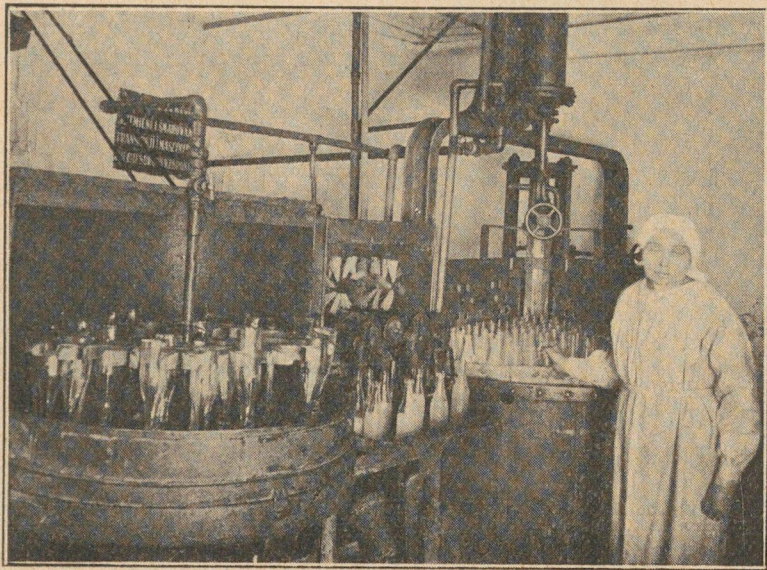
poniżej kosztów produkcji, to też zgóry przewidziano, że instytucja ta będzie deficytowa i że około 5000 mk rocznie będzie trzeba dopłacać z funduszy miejskich.

Na ubikacje przewidziano sutereny restauracyjne w Rzeźni miejskiej, gdzie Mleczarnia dotąd się znajduje mimo kilkakrotnych prób pobudowania osobnego budynku. Zrealizowanie uchwały Rady miejskiej na-

stało tego samego roku 1 września i równocześnie utworzono poradnię dla matek.

Pracę rozpoczęto przeróbką 500 litrów dziennie kontraktując dostawę mleka z majątności Naramowice, a później, by mieć mleko równe z jednej obory, zaprowadzono własną oborę, którą zlikwidowano w r. 1921. Ceny mleka wahały się ciągle. W latach przełomowych 1918/19 pła-

cono za mleko pełne 40 do 120 fen., za mleko zbierane i maślanek 22 do 60 fen. Dostawy mleka były bardzo niedostateczne, a głównym powodem tego był rozwieleniony pokątny handel masłem. W roku 1918 19 wydzielano mleko nadal za kartkami i to w porcjach dla dzieci od 1 do

2 lat $\frac{3}{4}$ l od 2—4 lat pół litra, dla matek karmiących dodawano osobno 3 butelki mleka. Niestety mleka tego nie było można udzielać w dostatecznych ilościach z powodu zaprzestania sterylizacji w ostatnich dwóch mies. 1918 19 roku i w pierwszym kwartale 1919/20 dla braku węgla oraz dla szczupłych zapasów butelek. To też na ogół wydzielano mleko dla niemowląt jedynie za poświadczeniem lekarskim.

Przy przewrocie politycznym w r. 1918 wynosiła produkcja mleka około 3800 litrów dziennie.

Dostawa mleka 1910—1928.

W roku	Mieszanek		Zupy słodowej	Ogółem butelek
	pełnych porcji	pojed. butelek		
1910	127.496	9.180	49.086	717.180
1911	110.602	8.353	35.411	617.066
1912	128.374	8.719	59.116	728.356
1913	128.671	9.326	53.118	727.054
1914	120 380	8.890	43.393	671.877
1915	181.768	8.431	52.410	1.010.525
1916	163.982	8.675	30.617	916.306
1917	98.559	8.644	23.745	563.060
1918	63.096	7.335	15.040	370.822
1919	33.110	5.691	—	195.080
1920	83.222	5.242	—	424.303
1921	117.246	3.860	—	555.958
1922	154.741	4.401	—	695.963
1923	156.751	—	—	692 140
1924	160.560	—	—	694.800
1925	129.789	—	—	568.056
1926	107.671	—	—	510.312
1927	61.820	344.288	—	—
1928	26.135	137.267	—	—

Z roku 1928 liczono tylko 6 miesięcy. Spadek mleka dla niemowląt tłumaczy się tem, że zakłada się coraz więcej stacyj opieki nad matką i dzieckiem, które same mleko dla niemowląt przerabiają.

Spadek przerobionego mleka w r. 1917 do 1920 spowodowany był słabą dostawą mleka do miasta i racjonowaniem przez wydawanie mleka na kartki.

Od 1. 6. 1926 r. zaniechano recepturę mieszanek mleka dla niemowląt według dawniejszych przepisów, a zaprowadzono nowe mieszanki wedle przepisów profesora dr. Jonschera, specjalisty w chorobach dziecięcych. Mieszanki te składają się z mleka pełnego z domieszką:

I. a. $\frac{1}{2}$ mleka, $\frac{1}{2}$ klejku, 5% cukru; jedna porcja składa się z 7 butelek po 40

gr, a przeznaczona jest dla niemowląt do 14 dni.

I. b. $\frac{1}{2}$ mleka, $\frac{1}{2}$ klejku, 5% cukru; jedna porcja 6 butelek po 80 gr dla niemowląt do 2 miesięcy.

II. $\frac{2}{3}$ mleka, $\frac{1}{3}$ klejku, 5% cukru; jedna porcja 6 butelek po 100 gr dla dzieci do $4\frac{1}{2}$ mies.

III. pełne mleko 8 $\frac{1}{2}$ % cukru, porcja 6 butelek po 90 gr dla dzieci do 7 miesięcy.

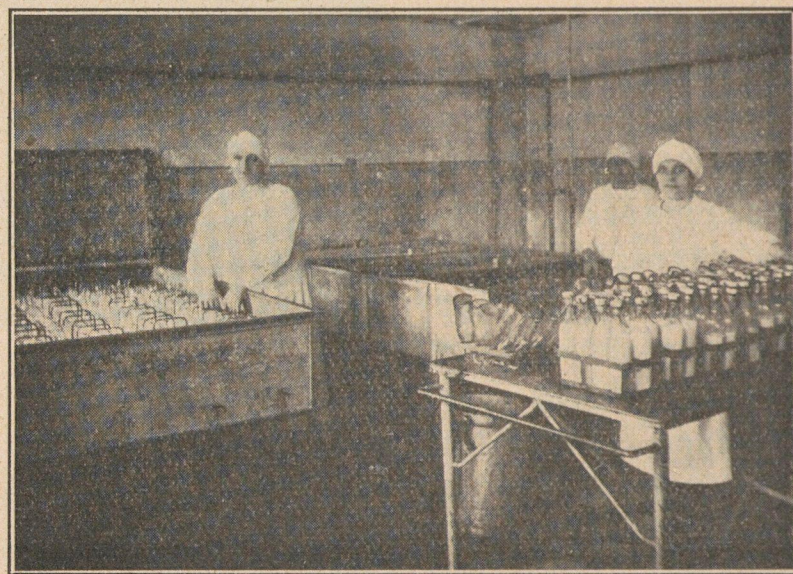
IV. pełne mleko 5% cukru, porcja 6 butelek po 110 gr do jednego roku.

V. pełne mleko 5% cukru, 5 butelek po 200 gr.

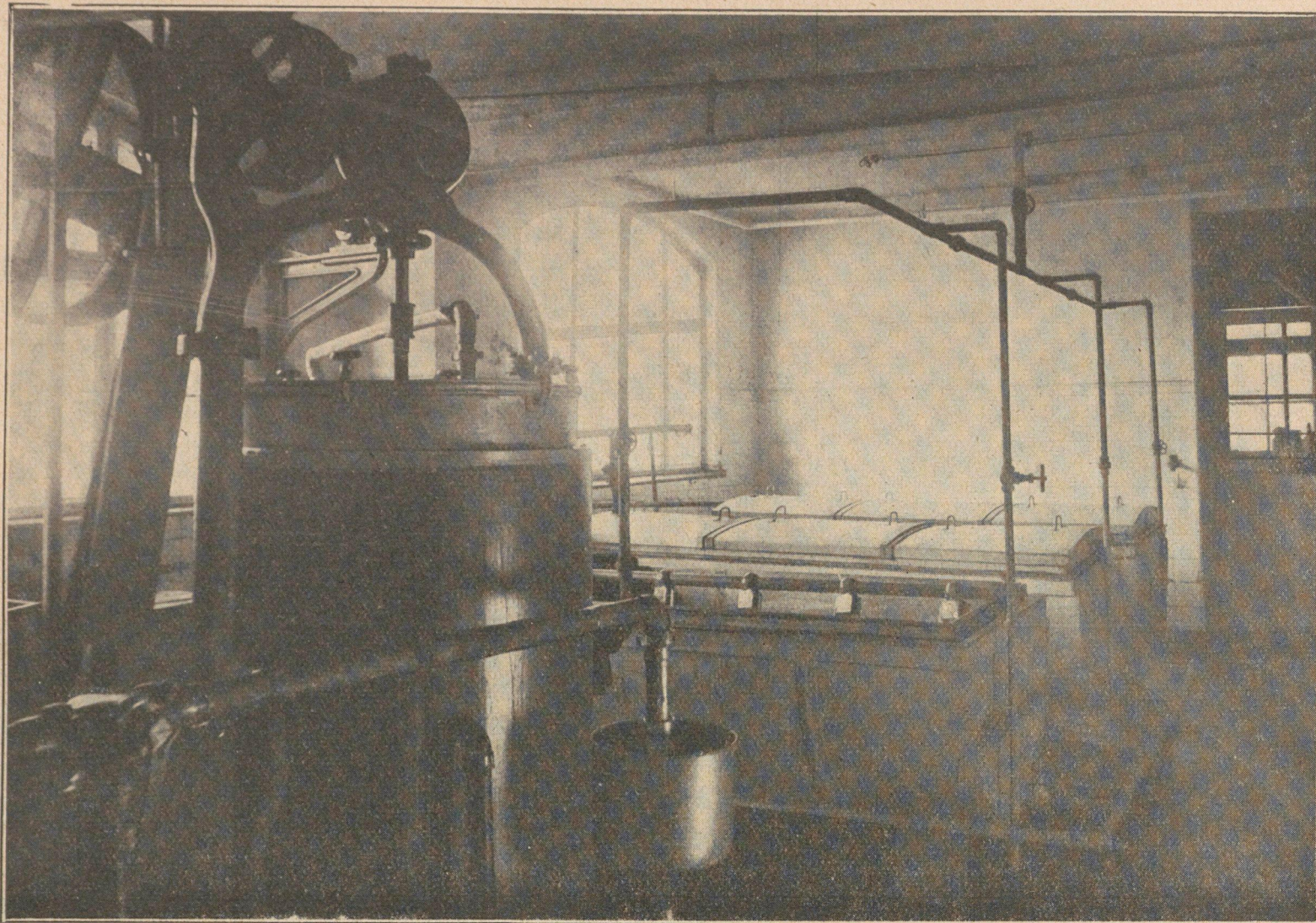
VI. pełne mleko bez cukru 5 butelek po 200 gr.

Mleko pełne jest pasteuryzowane, mleko dla niemowląt i butelkowo do picia jest sterylizowane w zamkniętych butelkach.

W ostatnich czasach miasto zakłada coraz więcej stacyj Opieki nad matką i dzieckiem. W każdej takiej stacji urządza się osobno kuchnię mleczną, tak że Mleczarnia Miejska do 50% mniej przetwarza mleka dla niemowląt.

Oprócz mleka dla niemowląt przerabiała Mleczarnia Miejska mleko do natychmiastowej konsumpcji dla osób prywatnych i chorych jak wykazuje drugostronna tablica:

W roku	surow mleka pełnego litrów	mleka zbieran litrów	Maślanki litrów	Śmietany i mleka kwaśnego
1918	1 179 853	505 641	105 054	
1919	1.484,113	133.920	56.796	
1920	1.459 200	46.310	21.230	
1921	733.870	31.740	27.533	
1922	1.250.735	10.871	41.457	
1923	788.258	75.066	18.397	
1924	879.624	—	6.702	
1925	1.018.932	—	13.512	
1926	1.550.494	—	—	
1927	1.205.059	5.000	7.020	2.731
1928	641.332	—	14.183	4.855

W r. 1923 przerobiono 3256 litrów kefiru, a w r. 1924 8332 litry. Dalszy wyrób kefiru — jak już zaznaczono — przerwano wskutek trudności nabycia odpowiednich grzybków kefirowych.

Przewidywania przy założeniu mleczarni, że będzie ona przedsiębiorstwem deficyto-

wem nie zupełnie się ziściły, bo mleczarnia choć często poniżej kosztów własnych przyrządzała mleko przeznaczone dla niemowląt, odrzucała pewne zyski i to dzięki sprzedaży mleka luźnego i w butelkach do natychmiastowego spożycia w miejscach sprzedaży i kioskach.

Również wielką ilość mleka oddawano ubogim miejskim, przekazywanym przez Deputację Ubogich.

Obecnie nosi się Magistrat z zamiarem pobudowania i zmodernizowania mleczarni, na co gromadzi się fundusze odnowienia z zysków mleczarni.

Decernentem Mleczarni od przejęcia w zarząd polski jest radca miejski Stanisław Nowicki, kierownicy mleczarni kilkakrotnie się zmieniali, obecnie jest kierownikiem Zenon Noszczyński.